

MARIESTAD

Mål och budget 2023 med plan 2024–2025

Innehållsförteckning

Budgettext för 2023-2026	3
Tänka nytt och tänka kvalitet	3
Landsbygden	4
Kollektivtrafik och trygghet.....	5
Skola och utbildning	5
Arbetsmarknad	6
LSS.....	7
IFO	7
Vård och äldreomsorg	8
Tekniska nämnden	9
Samhällsbyggnad	10
Kultur och fritid.....	11
De kommunala bolagen.....	12
Kommunstyrelsen.....	13
Budget 2023 och plan 2024–2025	15
Inledning.....	15
Kommunens styrmodell	15
Kommunfullmäktigemål.....	16
God kommunal hushållning	18
Vad är God kommunal hushållning för Mariestads kommun?	18
Disponering av resultatutjämningsreserven.....	18
Ekonomiska omvärldsfaktorer och konjunkturutveckling	19
Kommunernas utveckling	20
Ekonomiska förutsättningar för budgetåret 2023 och planperioden 2024–2025.....	22
Finansiell Analys	22
Resultat.....	23
Kapacitet	24
Risk	25
Investeringsutveckling.....	26
Budget 2023 och plan 2024 - 2025	27
Planeringsförutsättningar.	27
Personalkostnader och ökade kostnader	27
Konjunkturbufferten.....	28
Ny demografimodell till utbildning.....	28
Politiska satsningar för budget 2023	29

Budgettext för 2023-2026

Tänka nytt och tänka kvalitet

Mariestad kommer under denna mandatperiod och flerårsbudget fokusera på kvaliteten inom vår kärnverksamhet. En del i detta är att tjänsteskrivelserna som i dag bedöms ur ekonomisk, miljömässig och social dimension dessutom ska bedömas ur perspektivet mätbar kvalitet med syftet att de politiska besluten ska kunna följas upp över tid och jämföras med andra liknande verksamheter.

Vi har som mål att samtliga verksamheter kvalitetsmässigt ska ligga högre än genomsnittet i riket 2026. Självklart är det ett enormt tufft mål men ett nödvändigt mål för att lyfta kommunens varumärke och Mariestad som en kommun man vill flytta till, där kärnverksamheten kommer vara en avgörande fråga som kommer vägas in för dem som överväger att bosätta sig här.

För att lyckas med detta så måste man ha respekt för den lågkonjunktur som Sverige kommer befinna sig i under de närmaste åren samt de utmaningar vi har med den höga kostnadsökningstakten och det nationella skattetrycket vi har i Sverige.

Med ungefär en miljon personer som står utanför arbetsmarknaden nationellt har vi inte råd med det höga skattetrycket i landet på de som arbetar utan måste få fler i arbete. Skillnaden mellan jobb och bidrag blir för liten. Därför har vi som kommun en skyldighet att ta vårt ansvar att minska utanförskapet och vidta åtgärder för att bryta bidragsberoendet och utanförskapet för dem som har arbetsförmåga.

Redan idag finansieras kärnverksamheten till stor del av skatteintäkter och därför måste vi se över de avgifter och taxor vi tar ut i kommunen så de både är rimliga, skäliga och rättvisa. Vidare behöver kommunen lägga större vikt av affärsmässighet vid försäljning av tjänster och mark. Genom att höja våra intäkter kan vi återinvestera dem i kärnverksamheten och ge nämnderna en större ram för att bedriva sin verksamhet.

Som kommun är vi också en myndighet där vi utför vårt kontrollansvar och fattar myndighetsbeslut. Samtidigt ska vi som myndighet se till att det är lätt att göra rätt. Det innebär också att vi måste förbättra rådgivningen för att göra det enklare för medborgare och företag att göra rätt. Vi kommer behöva hitta nya arbetssätt och stärka vårt arbete med digitalisering för att förkorta våra processer och beslut. Vi behöver också öka vår tillgänglighet med fler webbtjänster och samla koncernens kundtjänster under ett gemensamt servicecenter.

Med den stora mängd arbetstillfällen som kommunen kommer att få till sig krävs att man tar lärdom ifrån andra kommuner som har gjort den här resan. En stor del av de nyanställda kommer ha en internationell spetskompetens vilket innebär att vi behöver skapa en internationell skola samt förskola för att möta dessa personers behov. Vi behöver också bygga upp en kompetens kring in- och medflyttarservice.

Vi behöver också marknadsföra oss utanför landets gränser samt att bygga upp nya olika kommunikationer som till exempel fler e-tjänster, AI, chattfunktioner och nyhetsbrev mm.

Under den kommande mandatperioden ser vi mycket stora utmaningar i hela landet. Därför är det viktigt att man inte blir förblindad och tror att vi är unika här i Mariestad med våra utmaningar. Vi har absolut inte ett sämre läge än andra kommuner. Däremot har vi en fördel tack vare vårt expansiva näringsliv i kommunen som redan lagt grunden att komma ur denna lågkonjunktur bättre än många andra kommuner. Därutöver ska man lägga till den enorma satsning AB Volvo valt att placera här i kommunen. I och med denna expansion kommer vi behöva samarbeta betydligt mer i vårt närområde Skaraborg och Västra Götaland för att klara den positiva möjlighet vi har framför oss.

Redan nu har vi tagit höjd i vår befolkningsplanering och planerar för att vi ska bli 40 000 invånare 2040. Detta är en mycket kraftig ökning i prognosen men samtidigt en högst relevant siffra. För att klara detta måste man ha ordning på ekonomin och jobba med rätt saker och inte ligga kvar i gamla hjulspår. När vår omvärld förändrar sig måste vi vara snabba på att ställa om och tänka nytt.

Inom flera områden måste vi våga byta spår inte minst när det gäller detaljplaner där vi måste börja med exploateringsdrivna detaljplaner och fokusera våra resurser på vårt myndighetsansvar gällande detaljplaner. Detta kommer ställa stora krav på oss att vi skyndsamt ser över vår boendeförsörjningsplan och översiktsplan. Vi måste hitta nya bostadsområden och inte förtäta i stadskärnan samtidigt som vi ser över parkeringsmöjligheter och även parkering på höjden på flera platser i centrum. Vidare behöver vi se till att det finns både bra laddningsmöjligheter och bra förbindelser för oskyddade trafikanter (cyklister, gångare).

För att klara den utmaning vi står inför krävs det att vi ser kommungränsen enbart som en administrativ gräns, och att vi intensifierar våra samarbeten inom Skaraborg, men även utanför länsgränsen. I dessa samarbeten måste vi våga vara banbrytande och tänka nytt. Nya lösningar skapar man genom att ifrågasätta invanda mönster.

Som en del av detta ska alla kommunens verksamheter lyfta sina styrdokument vad gäller värdegrund till politisk revidering under första tertialen 2023.

Landsbygden

Stad och land ska gå hand i hand. För att uppnå detta behöver vi tillsammans med markägare i våra kransorter hitta områden där man kan få igång bostadsbyggnationen på landsbygden och använda landsbyggsskolorna som nav i strukturen. Landsbygden och de gröna näringarna är en enorm resurs vi har i vår kommun.

De gröna näringarna är inte bara en otrolig viktig resurs för att producera mat utan också en enorm resurs för att hela samhällsstrukturen ska fungera, allt ifrån öppna landskap till framkomliga vintervägar samt förutsättningen för en levande landsbygd. De gröna näringarna har visat hur man med ett kreativt sätt kan ställa om till ny teknik och nya produktionssätt samt hur snabbt det kan gå att ställa om. Där har vi som kommun mycket att lära ifrån.

De gröna näringarna är den bransch som förstår att om man inte tar vara på skogens och jordens resurser på ett långsiktigt sätt kommer deras verksamhet inte finnas kvar därför behöver vi involvera dem när vi pratar klimatomställningar, landsbygds- och

samhällsutveckling samt skogsbruk. Genom ett produktivt skogsbruk som är under tillväxt så är skogen vår tids viktigaste luftrenare som fångar upp koldioxid och föroreningar och binder dessa i den växande skogen.

De gröna näringarna och landsbygden skapar också de höga naturvärdet vi har i vårt land och kommun genom att anpassa sin skötselplan så områden kan skapa dessa skyddsvärda naturtillgångar. Flera av dessa områden som skötts av generationer skogs- och jordbrukare har blivit naturskyddsområden och naturreservat tack vare kunskapen hos deras förvaltare. Här har kommunen ett ansvar tillsammans med andra berörda myndigheter att se till att den skötseln fortsätter så den biotop som låg till grund för att bilda dessa områden också fortsätter skötas så naturvärden inte försvinner och områden växer igen.

Landsbygden är också en viktig del i kommunens attraktivitet och varumärkesbyggnad, inte minst turismen och våra vackra badmöjligheter i kommunen. Med den ökande turistström vi har är det också viktigt att kommunen ser till att servicefunktioner finns och också sköts på landsbygden. Många driftiga landsbygdsföretagare har startat nya affärgrenar inom turism, här måste vi som kommun vara behjälpliga med paketering av dessa, stödja dessa med råd i myndighetsfrågor men också med marknadsföring.

Kollektivtrafik och trygghet

För att lyckas med samspelet mellan landsbygd och stad måste man se samhällsutmaningarna tidigt och hitta lösningar som tillgodoser både landsbygdens och stadens behov. Detta gäller inte minst kollektivtrafiken där vi behöver se över hela strukturen av hur vi förflyttar oss, dvs. kollektivtrafiken inom kommunen men också hur man kan pendla till och från vår kommun. Vi kommer under denna mandatperiod se över hela vår kollektivtrafik och tänka nytt hur man kan kombinera ihop landsbygdsbussar med stadstrafik, skapa nya pendlingsparkeringar och även stärka möjligheten att cykla och gå.

Därför är det också viktigt att vi fortsätter med våra trygghetsvandringar i hela kommunen för att bygga bort otrygga miljöer så att medborgarna känner sig mer trygga när man rör sig ute. Det är tillsammans med andra myndigheter och intresseorganisationer kommunen skapar dessa trygga miljöer. I anslutning till detta behöver kommunen revidera flera dokument som exempelvis gestaltningsprogram och ordningsföreskrifter. Vidare behöver kameraövervakning införas på otrygga platser. Kommunen ska även söka tillstånd för paragraf 3-platser för att kunna sätta in ordningsvakter om så behövs runt våra fastigheter och otrygga miljöer.

Vi ska vidareutveckla den nya samverkansformen effektiv samordning för trygghet (förkortat EST) där vi systematiskt identifierar aktuella lägesbilder kring platser där stök och oro uppkommit och skapar förutsättningar för omedelbara förebyggande och trygghetsskapande insatser. Arbetet bygger på flerpartsamverkan med både offentliga och privata aktörer samt civilsamhälle.

Skola och utbildning

Det är viktigt att alltid jobba med roten till problem och våga sätta fokus på detta. Nu när vi ser att narkotikan, stölder och vandaliseringar ökar kraftigt måste vi som vuxna vara

garanter för samhällets värdegrund. Alla som jobbar inom Mariestad ska ha samma vägledande värdegrund.

För oss är det självklart att i våra skolor och klassrum är det läraren som bestämmer och rektorn har det övergripande ansvaret för sin enhet. Alltså det pedagogiska, det ekonomiska ansvaret och arbetsmiljöansvaret för både elever, lärare och övrig personal på sin enhet. Vi vill under denna mandatperiod stärka rektorns och lärarnas status som pedagogiska ledare.

För att vi ska kunna ge den grundläggande utbildning våra elever har rätt till krävs en gemensam grundsyn i kommunens värdegrund. För att uppnå detta krävs en dels en ansvarsförflyttning där elever och föräldrar tar ett större ansvar för beteenden och studiemotivation och dels att kommunen och samhället tar sitt ansvar och levererar den stöttning som behövs. Vi ska som exempel säkerställa att barnen lär sig läsa så tidigt som möjligt under skoltiden då forskning visar att det är de viktigaste faktorerna för att minska antal F längre fram.

Kommunen måste prioritera arbetet med tidig upptäckt och samarbeta tillsammans med vårdhavare och andra stödinsatser. Inom kommunens utbildningsverksamheter ska personalen ges förutsättningar att se och möta alla barns och elevers behov. I och med att förskolan är den första skolformen som möter de yngsta barnen är det särskilt viktigt att den verksamheten har ett utvecklat arbetssätt för att tidigt upptäcka särskilda behov och ett nära samarbete med elevhälsoteam och socialtjänst. Vidare vill vi fortsätta utvecklingen av förskolans lärandemiljö, utveckla och stimulera studiemiljön i grundskolan och gymnasieskolan både inom- och utomhus.

Kommunen och vårdnadshavare bör upprätta ett förväntansdokument där det tydligt framgår vilket ansvar vårdnadshavare och elever har, samt vilka regler och värderingar som gäller i skolan, bland annat nolltolerans mot narkotika och alkohol, hur elever förväntas uppföra sig gentemot varandra och skolans personal osv.

Kommunen ska verka för att fler eftergymnasiala utbildningar skapas både ihop med Göteborgs universitet och själva via vår gymnasieskola och vuxenutbildning. Vi ska starta ett riktigt lärlingsprogram där man efter högstadiet har möjlighet att lära sig ett hantverk om man saknar behörighet att läsa vidare på gymnasiet, detta ska ske med vårdnadshavarnas godkännande.

SFI ska kunna kombineras med praktik och att vi har individuella handlingsplaner som följer upp både närvaro och kunskap, samt att vi utökar samarbetet med Vara folkhögskola både mellan allmän linje och SFI.

Skövde högskola är en viktig part för oss att kunna samarbeta med för att klara kompetensförsörjningen, samt att vi jobbar tätare med både högskoleplattformen vi redan har i kommunen och med Göteborgs universitet som redan är etablerade här och knyter till oss akademins potential.

Arbetsmarknad

Att ha försörjningsstöd som enda inkomst ska inte vara en möjlighet om man har arbetsförmåga. Att leva på bidrag är ofta lika med utanförskap och för att beredas möjlighet

till deltagande och inkludering är ett jobb den bästa vägen. Exempel på individuella insatser för att nå målet med ett eget jobb är bland annat utbildning, praktik, arbete eller vårdinsatser. Alla ska beredas en individuell plan till egenförsörjning. I denna ska det finnas krav på närvaro vid den aktivitet eller insats som planen omfattar.

Personer som saknar arbetsförmåga ska ha rätt till sjukpension och där ska kommunen vara behjälpliga med läkarexpertis för att hjälpa personerna med ansökningar, läkarutlåtande osv. med syftet att hjälpa människor utan arbetsförmåga till rätt ersättningssystem. Det kommunala försörjningsstödet ska endast vara en temporär ersättning, inte en varaktig eller huvudsaklig inkomstkälla.

Vidare har kommunen ansökt om att vara kompletterande aktör. Därför bör vi omgående se till att vi får starta en kommunal arbetsförmedling och att vi också får placera personer i praktik utanför den kommunala verksamheten.

Arbetsmarknadsenheten ska starta fler arbetsmarknadsprojekt som skapar förutsättningar för personer som står långt utanför arbetsmarknaden att komma tillbaka. Mycket av den verksamhet vi har idag är väldigt bra. Där handlar det mer om att bereda fler möjligheter för dem som har längre tillbaka till arbetsmarknaden och lider av psykiska utmaningar och olika former av beroende.

LSS

LSS-verksamheten är en väldigt viktig verksamhet för oss i Mariestad. Allt fler brukare arbetar inom gata, park och olika kök inom kommunens verksamhet. Vi bör kunna hitta fler arbetsuppgifter som säkert skulle kunna stimulera dessa personer till en personlig utveckling. För oss är det centralt att ha kvar habiliteringsersättningen på minst en oförändrad grundnivå.

Det är viktigt att dessa grupper har tillgång till anpassade fritidsverksamheter. I sammanhanget är det viktigt att kommunens badhus och övriga fritidsanläggningar är handikappanpassade så att invånare med en funktionsnedsättning inte blir utestängda. Denna grupp är lika viktig som äldre så att de inte fastnar i ensamhet och hamnar i psykisk ohälsa.

Vidare är det viktigt att det finns ett bra boendestöd för denna grupp och att vi har anpassade boendeformer. Yttermera är den här gruppen invånare särskilt beroende av en fungerande kollektivtrafik då de oftast saknar möjligheter att köra egen bil.

IFO

Ungdomar och övriga som placeras utanför det egna hemmet ska regelbundet följas upp vad gäller de kortare placeringarna ska dessa följas upp månatligen så att kommunen säkerställer att den unge får den behandling som avses. Varje avsteg ska dokumenteras och anmälas som avvikelse. Placeringar som inte klarar av att ge rätt förutsättningar ska omgående avbrytas och den unge omplaceras.

Kommunen måste starta fler olika hemmaplanslöningar och starta upp ett nära samarbete med andra kommuner om avtalsbaserade överenskommelser. Det är nödvändigt att minska

kommunens placeringskostnader, då det i många fall har visat sig att våra ungdomar kommer tillbaka efter en placering med ett större beroende och en större kunskap i kriminalitet.

Kommunen måste ha en egen verksamhet och sysselsätta de personer som inte själva löser sin sysselsättning för att motverka att de driver vind för våg.

Vård och äldreomsorg

Kommunen måste säkerställa att gränssnittet mellan kommunen och regionen inte förskjuts utan att vi får kostnadstäckning samt att vi måste vara mer drivande så att köerna kortas till psykiatri och till BUP. En förutsättning för att vi har dessa funktioner i gång är att det finns verksamhet på Mariestad sjukhus, och med tanke på att kommunen kommer att öka sitt invånarantal blir vårdcentraler och jourcentralers öppettider än viktigare. Vi måste få utökade öppettider och mer verksamhet i lokalerna på sjukhuset. Kommunen kommer behöva ha kvar hyreskontraktet på rehabbadet.

Äldre ska ha rätt till den vård som Hälso- och sjukvårdslagen beskriver med korta handläggningstider när personer söker hjälp av kommunen. Vi ska inte bara hänvisa till e-tjänster utan också följa upp att medborgarna verkligen lyckas med sina ärenden. Kommunen behöver göra tidigare besök hos äldre innan de behöver kommunal vårdinsats, detta för att upptäcka ofrivillig ensamhet och undvika att äldre far illa. Ensamheten och den psykiska ohälsan är stor bland äldre och det finns ett mörkertal. Därför bör vi ha ett tätare samarbete med intresseorganisationer där vi tidigt fångar upp de personer som finns i riskgruppen.

Personalen är kommunens allra viktigaste resurs. Varje dag utgör kommunens personal ett mycket viktigt och angeläget arbete. Förslag från dem som arbetar närmast våra behovande ska vara en viktig del i vårt förbättringsarbete. En ökad flexibilitet i anställningsformer och i schemaläggning måste prioriteras, detta för att göra kommunen mer attraktiv som arbetsgivare. Visselblåsfunktionen måste byggas ut och avvikelserapporter ska följas upp av respektive nämnd.

Vad gäller kommunens vård- och omsorgspersonal ska möjligheten att göra karriär finnas, och det ska alltid löna sig att ta ett större ansvar, exempelvis genom att vidareutbilda sig, ta ansvar genom delegering etc. Värt att poängtera är att all vårdpersonal är anställd av Mariestads kommun, och därmed ska delegering i en arbetsgrupp gälla i hela kommunen. Vidare behöver personal vara beredd att arbeta där behov finns, dvs. i andra grupper än den man vanligtvis tillhör.

Kommunen behöver förstärka arbetet med artificiell intelligens inom äldreomsorgen och våga tänka nytt. Detta arbete ska leda till en ökad trygghet och bättre kvalitet i arbetet med våra äldre.

Vård- och omsorgsavdelningen måste säkerställa att all personal arbetar utifrån angivna regler och rutiner samt en gemensam värdegrund. Avdelningen behöver också utveckla arbetet kring anhörigstöd, och samordna detta arbete så att alla avdelningar och enheter levererar likvärdig kvalitet. En central funktion för att hantera klagomål och missnöje bör inrättas, detta så att verksamheten säkerställer att klagomål hanteras på ett korrekt sätt.

Ett centralt arbete för vård- och omsorgsavdelningen är att säkerställa kompetensförsörjningen. Här behövs fler utbildningsplatser och ett aktivt arbete för att skapa en attraktiv arbetsplats för vår personal. Vi behöver fortsatt stärka kommunens anseende som arbetsgivare samt bli bättre på att marknadsföra den kvalitativa vård som bedrivs.

Bland våra äldre och även för skolelever ska matråd införas där man kan påverka vad som serveras. Vidare behöver vi ha en bra uppföljning på tandstatusen hos våra äldre för att minska risken för oönskad viktnedgång. Maten ska både kunna vara kostförstärkt och anpassat för dessa grupper. De livsmedel som serveras ska alltid ha ett minimikrav så att vi följer de krav vi ställer på svenskt jordbruk och djurhållning.

För att förenkla för den enskilde medborgaren ska kommunen tillhandahålla ett register och vara en kontaktväg till olika instanser som kan hjälpa till med tjänster som inte ryms inom socialtjänstlagen. Vidare ska biståndsbedömningen vara rättvis och alltid följa de lagkrav kommunen har på sig.

Under mandatperioden ska ett nytt äldre- och trygghetsboende byggas, vari det ska finnas gemensamhetslokaler, kök och restaurang samt personalutrymme för hemtjänsten. Samt att börja med biståndsbedömd trygghetsboende.

Det arbete som startat i form av ett pilotprojekt där utbyte sker mellan äldre och förskolebarn ska utvecklas och bli en naturlig del där sådana verksamheter kan samordnas.

Verksamheten behöver skapa utrymme i sin budget för att tillhandahålla skyddsutrustning, arbetskläder och skor till sin personal. Vidare behöver planeringen av resrutter och turer ses över så att personalen förflyttar sig så effektivt som möjligt mellan våra äldre, samt att transportmedlet är anpassat efter reseavståndet och vädret. Vad gäller landsbygden kan våra landsbygdsskolor utgöra ett nav för hemtjänsten samt andra samhällsfunktioner som behöver komma våra medborgare till del.

Tjänsten Digidelcenter behöver marknadsföras bättre så att äldre lättare får hjälp med vardagsproblem inom dess kompetensområde. Vidare ska Digidelcentret inrymmas i det nya servicecenter som ska vara koncernövergripande.

Tekniska nämnden

I dagsläget har ungefär 60 procent av kommunens fastigheter framtagna underhållsplaner. Det är av stor vikt att verksamheten färdigställer underhållsplaner för resterande fastighetsbestånd. Det är en prioriterad fråga att vi kraftsamlar arbetet med fastighetsunderhåll för att säkerställa arbetsmiljö och fastigheternas värden samtidigt som vi därmed undviker onödiga kostnader i framtiden. Pengar kommer avsättas i kommunstyrelsens investeringsbudget där en riktad pott kommer användas på samma sätt som när kommunen genomförde energisparprojektet EPC. Ambitionen är att genomföra de kommande fem årens fastighetsunderhåll inom två år.

Våra parker och grönområden ska utformas så att fler kan besöka dessa. Det ska finnas goda möjligheter att ta en paus på en parkbänk, och otrygga miljöer ska byggas bort. Vid

om- och nygestaltning ska en större hänsyn tas till personer med funktionsnedsättning samt våra äldre.

I och med att den tekniska verksamheten till stor del är säsongsbaserad krävs en stor flexibilitet. Det är centralt att verksamheten upprättar, följer och utvärderar underhålls- och skötselplaner samt att detta arbete tydligt kommuniceras till kommuninvånarna. Kommunens grönområden, badplatser och planteringar ska skötas på ett sätt så att medborgarna upplever att kommunen blir vackrare år för år. Vandalisering ska snabbt åtgärdas och kostnaderna för denna okynnesskadegörelse ska tydligt kommuniceras.

Mariestad är idag som en stad med mycket insprängd grönska vilken är till glädje för invånare och besökare. Denna planstrategi ska tas med in i framtida expansion och utnyttjas än mer.

Kommunens produktiva skogar ska vara just produktiva, samtidigt som de centrumnära skogarna ska ha en skötselplan. Där det är lämpligt ska kommunen hålla slätterängar för att öka den biologiska mångfalden. Alla kommunens områden ska vara effektiva att sköta, och hinder som är kostnadsdrivande ska byggas bort.

VA-enheten står inför en mycket snabb om- och tillbyggnad av reningsverket vilket kommer kräva prioriteringar. Byggstarten måste ske 2023 och vara färdigt senast första kvartalet 2025 för att inte hindra de planerade bostäderna i närliggande område samt en centrumbadplats. Ombyggnationen ska klara av ett minskat skyddsavstånd samt höga byggnader i närområdet.

I och med den kommande expansionen behöver man se över parkeringssituationen, och överväga att bygga parkering på höjden, detta för att möjliggöra fler besökare och boende i vår stad. Arbetet med väg- och gatuunderhåll måste bli mer flexibelt och snabbfotat för att skyndsamt åtgärda skador på vägar, GC-banor och annat.

Det som är unikt med kommunen ska fortsatt prioriteras. Ett utvecklingsprojekt för att utveckla Mariestads hamn till ett nytt Smögen bör inrättas. Vidare ska det pågående arbetet med naturhamnar, badplatser, fritidsområden, grönområden etc. inte glömmas bort när kommunen ställer om i samband med AB Volvos etablering.

Kommunen behöver minska sitt beroende av underentreprenörer samt öka arbetet med egna resurser och personal. Samtidigt ska kommunens verksamhet inte konkurrera med privata aktörer. Arbetet behöver bli mer klimatsmart och återbruk förespråkas. Vidare behöver verksamheten bli bättre på att färdigställa projekt innan nya påbörjas. Som exempel kan Sjölyckan nämnas, där det tagit alldeles för lång tid att färdigställa GC-vägar, planteringar och annat.

Den app för felanmälningar som kommunen har behöver marknadsföras bättre. Vidare behövs nya samarbetsområden med våra kommunala bolag utvecklas.

Samhällsbyggnad

I den omställning kommunen ska göra är det centralt att vi skiljer på nyetableringar och batterifabriken så att vårt befintliga näringsliv inte känner sig bortglömt. Kommunen

behöver förbättra och intensifiera arbetet med att besöka och lyssna på våra redan etablerade företag. Även om vi kommit långt i vårt näringslivsarbete finns det mycket kvar att göra, inte minst att möta det ökande behovet av stöd vad gäller utpressning, skadegörelse och stölder. Här gäller det att bryta ner den senaste företagsrankingen för att se vad vi kan göra för att ännu bättre möta företagets behov på ett lyhört och effektivt sätt. Det är lämpligt att starta upp ett projekt i form av Norrqvärn 2.0, dvs. att sammanföra flera branscher som står inför samma utmaningar. Vidare måste arbetet kring ung företagsamhet och stimulansen av nystart av företag intensifieras. I detta arbete behöver kommunen knyta till sig stödfunktioner som Nyföretagarcenter, Almi, IDC, Skövde Science Park, Connect Väst, Vinnova m.fl.

För att kunna höja produktionstakten vad gäller detaljplaner krävs det att vi samordnar bygglovs- och planavdelningen med den ansökande, detta för att minska handledningstiden och öka tydligheten i vad man får och inte får göra. Det är viktigt att verksamheten är följsam med lagstiftningen samt att den inte övertolkas så att projekt fördröjas, försenas eller försämras.

Kommunen måste skapa nya bostäder i en helt ny takt än tidigare, både genom att omvandla industrifastigheter i centrumnära lägen, men också genom två helt nya större bostadsområden. Detta arbete måste samordnas med övrig kommunal verksamhet så att hänsyn tas även till kommande behov av skolor, gruppboenden och annat. Vidare ska det byggas nya bostäder även på landsbygden.

Kommunen bör också se över möjligheten att öppna en lantmäteriförrättning samt öka samarbetet med andra myndigheter för att minska handläggningstider. Det är också viktigt att våra taxor och avgifter är rimliga och rättvisa samt att de bygger på självkostnadsprincipen.

Kultur och fritid

För att attrahera nya invånare och få befintliga att stanna måste vi ha ett rikt kulturliv och ett föreningsliv med ett stort utbud.

Ett rikt kultur- och föreningsliv kan, med rätt prioriteringar, skapa möjligheter att jobba såväl mot psykisk ohälsa, motverka ensamhet bland unga och äldre som för att skapa inkluderande miljöer för utanförskapsgrupper.

Det är viktigt att idrottsrörelsen växer så att fler får chansen att prova på idrott i flera former. Det ska också inom kommunen ges möjlighet att spontanidrotta på sin fritid till exempel genom multiarenor, öppna idrottsanläggningar, bra parkytor samt välskötta friluftsområden, spår och vandringsleder.

Det är också lika viktigt att de som inte är intresserade av idrott ska ha verksamhet att gå till också som exempelvis kulturskolan, Elvärket, biblioteket, teater och musikskolan. Här vill vi också hitta nya sätt för att stärka kulturen ytterligare. Alla ska känna sig välkomna och stimulerade i Mariestad.

Med tanke på den expansion som vi kommer få tack vare näringslivet måste vi ha med en utbyggnad av fritiden samt dess aktiviteter för att kunna aktivera flera i vår framtidsplanering.

När det gäller museet måste vi se över placeringen och vad vi ska göra i framtiden för idag är stora delar stängt på grund av rasrisk och avstängning i fastigheter måste vi hantera. Vidare måste vi börja underhålla husen i Alhagen.

Eftersom vi som kommun kommer att växa så måste vi ha en plan hur vi kan växa med både kultur och fritidsanläggningar så att fler har chans att åtnjuta detta. I samband med detta behöver kulturskolan fler inriktningar. Den bör vi samköra med intresseorganisationer och skapa en kulturskola för äldre på dagtid. Detta kan vara ett sätt att minska ensamhet hos äldre. Kommunen behöver också bli bättre på att använda våra kulturutövare för att öka attraktionskraften i staden. Detta genom att skapa förutsättningar för fler live- och spontanarrangemang samt mötesplatser för alla åldrar. En total omstart av folkparken Karlsholme är en prioriterad fråga i sammanhanget.

Alla aktiviteter vi skapar ska självklart stämma överens med kommunens värdegrund och involvera fältfritidsledarna i planeringen så att ungdomarnas intresse inte glöms bort. Kommunen behöver också hitta och stötta nygamla samarbeten som Morsor och Farsor på stan samt andra ideellt arbetande föreningar.

Varje aktivitet vi skapar ska självklart stämma överens med vår värdegrund och involvera våra fältfritidsledare i planeringar så att ungdomarna inte glöms bort samt att hitta nya samarbeten med exempelvis morsor och farsor på stan och andra ideellt arbetande föreningar.

De kommunala bolagen

För att lyckas med det vi står inför kommer vi behöva involvera våra bolag i koncernen på ett annat sätt och skapa nya samarbeten mellan oss. Vi måste se över gamla strukturer och utveckla dessa så vi kan dra nytta av vårt ägande.

Att bolagisera mera för att dra koncernvinster är nödvändigt i framtiden och att samarbeta runt servicecenter, jour, personal och maskinparker är bara några exempel vi kommer att behöva göra i framtiden.

Mariehus är ett allmännyttigt bolag som ska tillhandahålla bostäder för alla typer av hyresgäster. Bolaget är mitt uppe i sitt underhållsarbete och dessa underhåll är nödvändiga att slutföras och att vi lyfter fastighetsbeståndet enligt den plan vi har ställt oss bakom.

Det kommer innebära att Mariehus inte kommer projektera några större nybyggnationer de kommande åren. Området som har haft en trög start är bostäderna i Lyrestad. Men det är fortfarande prioriterat och ska genomföras i flera etapper. Mariehus ska vara med och starta upp projekt på landsbygden med ett så kallat Mariehushus som kan vara första huset som startar ett område att växa fram på landsbygden. Dessa hus ska säljas av om det finns en marknad som är villig att betala produktionskostnaderna.

Kommersiella fastigheter ska inte vara för stort affärsben och bolaget bör inte ha ett långsiktigt ägande i dessa fastigheter. Däremot är det viktigt att Mariehus har ett samhällsbyggande för kommunens bästa och erbjuder fastigheter för alla typer av hyresgäster. Fastigheter som är för små i fastighetsbeståndet bör kunna avyttras.

VänerEnergi har en viktig roll att försörja kommunens alla områden med el och ska ligga i framkant att kunna leverera el, fiber och fjärrvärme till nya bostäder och industri. Företaget ska också stimulera till att klimat- och omställningsarbetet går framåt samt att mindre producenter av energi har möjlighet att sälja sin kraft. Samarbetet mellan kommunen och företagen ska bli så effektivt som möjligt.

Bolagen ska också vara beredda att nya ansvarsområden kan skapas ihop med kommunen exempelvis VA, kontaktcenter osv. Detta är nödvändigt för att möta framtidens utmaningar.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen måste jobba mer med sin uppsiktsplikt och följa upp internkontroll, ekonomin (både intäkter och kostnader), kvalitetsuppfyllandet utifrån medelvärden på riksnivå för liknande verksamheter och resultat.

Kommunstyrelsen har ett ännu större ansvar att se till att etableringen med AB Volvo går så smärtfritt som möjligt, detta så att inte befintlig verksamhet glöms bort eller få stå tillbaka för den nya verksamheten som är på gång in i kommunen.

Myndighetskontakter kommer behöva upparbetas, bland annat samarbetet med de nationella samordnarna för batterifabriken, regeringen och regionledningen. Kommunstyrelsen kommer ta ett större ansvar för de företag och bostadsföretag som kommer vilja investera i Mariestad.

Vidare är kommunstyrelsen garant för att vårt värdegrundsarbete genomsyrar all verksamhet vi bedriver och kommer regelbundet följa upp att man följer våra grundläggande värderingar.

Kommunstyrelsen ska svara för att skapa en inflyttarservice och bli aktivare med att marknadsföra oss som en boendekommun med gott om arbetstillfällen. Kommunen måste ta vara på den medflyttandes kompetens och skapa en förmedling för lokala företagen att kunna förmedla lediga tjänster.

Kommunstyrelsen är som personalnämnd ansvarig att följa upp vår personalpolitik och att man som anställd känner att man är en del av helheten och att man har scheman som är attraktiva att jobba efter samt att kommunen möjliggör karriärsteg inom kommunen.

Kommunen måste prioritera sin egen personalrekrytering, vara en god arbetsgivare som är tydlig vad som ingår i respektive ansvarsområde och delegation. Vidare tydliggöra de politiska förväntningarna och ställa rimliga krav på verksamheten. Kommunen ska upplevas som en attraktiv och lösningsorienterad arbetsgivare.

Kommunstyrelsen ska vara drivande att fler e-tjänster och AI-tjänster skapas.

Kommunstyrelsen har ansvar för en rad viktiga stödfunktioner som behövs för att hela kommunen ska fungera som exempelvis administration, arkiv, ekonomi och personalfrågor. Denna verksamhet är navet för att kommunen överhuvudtaget ska fungera.

Under 2023 och 2024 kommer vi behöva följa upp ekonomin betydligt tätare än tidigare år med anledning av den lågkonjunktur vi står inför. Den kommer påfresta hela vår verksamhet i kommunen och för att lyckas med detta måste vi ha ännu bättre ordning på vår ekonomi och följa upp investeringar och kontoföra projekttid på ett mer detaljerat sätt.

Sammanfattningsvis: med detta dokument vill vi visa vägen framåt, vart kommunen är på väg. Uppföljning av detta dokument kommer att ske regelbundet.

I grund och botten finansieras den kommunala verksamheten av kommunens invånares skatt och verksamheten är till för våra invånares skull. Därför är det centralt att ständigt jobba för att höja kvaliteten och säkerställa att våra invånare känner att vi använder deras pengar på ett sunt sätt med en god ekonomisk hushållning och med en hög kvalitet.

Med denna budgettext lanserar vi begreppet ”Mariestad - framtidskommunen”.

Budget 2023 och plan 2024–2025

Inledning

I fastställd policy för verksamhet och ekonomistyrning beskrivs budgetprocessen. Enligt mål- och budgetprocessen bereds budgetunderlaget av kommundirektörens ledningsgrupp och överlämnas därefter till den politiska beslutsprocessen.

Budgeten utgår från kommunfullmäktiges fastställda mål för mandatperioden plus ett år in i nya mandatperioden.

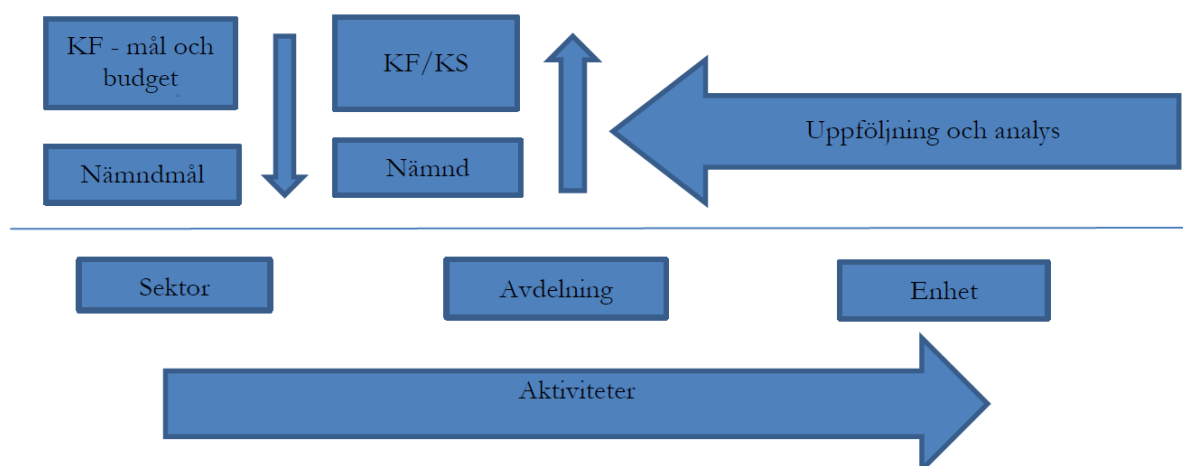
Kommunstyrelsen beslutade den 11 maj att revidera tidsplanen för budgetprocessen. Anledningen var att flera väsentliga förutsättningar är osäkra. Därmed flyttades budgetbeslutet från kommunfullmäktige i juni till november.

Kommunens styrmodell

En kommun finns primärt till för sina invånare. De förtroendevaldas uppdrag är att omsätta "folkviljan" till faktisk handling. Det handlar om att prioritera och styra resurser och aktiviteter så att högsta möjliga mervärde skapas för medborgarna.

En ny styrmodell beslutades i juni 2019 med syfte att knyta ihop mål- och budgetprocessen. Styrmodellen i sig är politiskt neutral. Styrmodellen tydliggör den röda tråden från visionen, via kommunfullmäktiges mål och budget och nämndernas mål och budget till verksamheternas ansvar för aktiviteter och resultat. Styrmodellen tydliggör också återkopplingen av resultat till kommunfullmäktige utifrån analys och uppföljning.

Styrmodellen syftar till att uppnå både verksamhetsmässiga och ekonomiska resultat utifrån god ekonomisk hushållning. För att uppnå en effektiv styrprocess krävs det tydliga roller och ansvar i processerna. Målen som formuleras ska gälla under mandatperioden (3 + 1 år).

Kommunfullmäktigemål

I juni 2019 beslutade kommunfullmäktige om fem övergripande mål som gäller för Mariestads kommun och sträcker sig över hela mandatperioden (3+1 år) och anger den politiska viljeinriktningen och ambitionen för kommunen. Kommunfullmäktige har beslutat om fyra verksamhetsmål och ett övergripande finansiellt mål.

Verksamhetsmål

Mariestad – en trygg kommun för alla

Genom stabil ekonomi, bra kvalitet och trygga miljöer kan Mariestad erbjuda en hållbar kommun för alla som bor, verkar och vistas här. Mariestad är en trygg samhällsspelare med engagemang och medborgarfokus.

Mariestad – en kreativ och innovativ kommun

Chefer, ledare och medarbetare uppmuntras till nytänkande ”utanför boxen”. Genom omvärldsbevakning hämtar vi inspiration från andra och skapar hållbara lösningar för våra kommuninvånare.

Mariestad – en välkomnande kommun där alla kontakter genomsyras av ett gott bemötande

Vårt bemötande ska oavsett ärende ge en positiv känsla. Vi skapar mervärde för de vi är till för i varje samtal och möte. Vi sätter stort värde på våra invånare, besökare, företagare och anställda.

Mariestad – en attraktiv tillväxtkommun

I Mariestad finns förutsättningar för hållbar tillväxt. Entreprenörskap uppmuntras och ses som en tillgång. Vi förstår vikten av utbildning och forskning för att satsa rätt inför framtiden.

Finansiellt mål

Mariestad – en kommun med långsiktig hållbar ekonomi och god ekonomisk hushållning

Kommuner ska enligt kommunallagen ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet. För ekonomin ska det anges finansiella mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning. De finansiella målen ska ge uttryck för realism och handlingsberedskap och vara anpassade till kommunens ekonomiska förutsättningar.

Mariestad kommun har i nuläget en svag handlingsberedskap på längre sikt, vilket soliditetsmättet visar. För att stärka kommunens soliditet kommer det att krävas ett årligt resultat på minst två procent per år och en lägre lånefinansiering till investeringarna än i nuläget.

Budgetunderlaget utgår från kommunfullmäktiges beslutade mål. För att säkerställa att det finansiella målet uppnås kommer det varje år att mätas och följas upp utifrån följande delmål. Nedan följer även kommentarer till respektive mål utifrån budgetunderlaget.

- **Resultat ska vara minst två procent över mandatperioden**

Finansiellt mål resultat	Resultat År 2020	Resultat År 2021	Budget År 2022	Budget År 2023
Mål	2 %	2 %	2,0 %	2,0 %
Resultat/budget	2,9 %	6,3 %	3,4 %	0,4 %
Snittresultat för mandatperioden 2020-2022			4,2 %	
Snittresultat för mandatperioden 2023-2026				+1,6 %

- **Soliditeten ska öka med minst 1 procent per år för att uppnå en positiv soliditet (inklusive hela pensionsskulden) vid mandatperiodens utgång.**

Finansiellt mål soliditet	Resultat År 2019	Resultat År 2020	Resultat År 2021	Budget År 2022	Budget År 2023
Mål		+ 1 %	+ 1 %	+ 1 %	+ 1 %
Resultat/budget	-1 %	+2 %	+ 4 %	+ 4 %	+ 3 %
Målavvikelse		+1	+3	+3	+2

- **Investeringsmålet baseras på en total investeringsram för perioden 2020-2022 + 1 år samt en minskad lånefinansiering.**
  - Skattefinansierade investeringar ska vara självfinansierade över mandatperioden och en total investeringsram om 270 miljoner kronor (2020-2022)
  - Taxefinansierade investeringar kan vara lånefinansierade över mandatperioden och totalinvesteringsram om 216 miljoner kronor (2020-2022)
  - Koncernens samlade investeringsram över mandatperioden är 791 miljoner kronor och är fördelade enligt:
    - Mariestads kommun 486 miljoner kronor
    - Mariehus AB 170 miljoner kronor
    - VänerEnergi AB 135 miljoner kronor (88 %)

Nedanstående sammanställningen över periodens investeringar visar en högre investeringsnivå som kommer att kräva extern finansiering. Det är viktigt att notera att skattefinansierade investeringar (479 mkr) är för perioden 2020-2023 inom självfinansieringsnivån (500 mkr) för perioden.

Investeringar	Bokslut 2020	Bokslut 2021	Budget 2022	Budget 2023
Investeringar, skattefinansierad verksamhet	105,3	105,9	146,9	121,1
Investeringar, taxefinansierad verksamhet	40,4	39,8	56,3	100,7
Investeringar, exploateringsverksamhet	40,0	81,9	157,9	123,9
Årets nettoinvesteringar (mkr)	185,7	227,6	361,1	345,7
Årets resultat + avskrivningar (mkr)	109,6	170,3	133	87
- i förhållande till årets nettoinvesteringar (%)	59,0%	74,8%	36,8%	25,2%
.-i förhållande till nettoinvesteringar (mkr)	-76,1	-57,3	-228,1	-258,7
Investeringar VänerEnergi*	47,9	40,8	78,2	47,0
Investeringar Mariehus	32,1	92,7	136,0	194,0
Totala investeringar Koncernen	265,7	361,1	575,3	586,7

God kommunal hushållning

God ekonomisk hushållning är enligt Kommunallagen att fastställa verksamhetsmål och finansiella mål för att erhålla en god ekonomi för kommande generationer. God ekonomisk hushållning betyder också att kommunen inom sina verksamheter ska säkerställa att resurserna används till rätt saker och att de utnyttjas på ett effektivt sätt. För att uppnå detta krävs en ändamålsenlig styrning, till exempel genom att sätta upp mål, upprätta planer och program samt kontinuerligt följa upp utvecklingen. Till en god ekonomisk hushållning hör också att ha en beredskap för att möta framtida utmaningar genom att i god tid inför förväntade förändringar vidta nödvändiga åtgärder.

Vad är God kommunal hushållning för Mariestads kommun?

För Mariestads kommun innebär god kommunal hushållning att kommunen med utgångspunkt i visionen ska arbeta för att nå de fem kommunfullmäktigemål varav ett utifrån det finansiella perspektivet och fyra utifrån det samhälleliga uppdragets perspektiv.

Ordning och reda i kommunens ekonomi är förutsättningen för en god och hållbar utveckling. En välkött ekonomi skapar trygghet för såväl företag som hushåll och lägger grunden för fler arbeten och en trygg gemensam finansiering av välfärden. Vi är alla beroende av en politik som tar ansvar för en ekonomi i balans, som ger stabilitet och uthållighet.

Kommunens verksamhet har inte som syfte att generera vinst, men överskott är absolut nödvändigt för att långsiktigt kunna driva bra verksamhet. Att visa överskott på grund av tillfälliga realisationsvinster eller dylikt är dock inte långsiktigt hållbart sätt att bygga en budget. God ekonomisk hushållning är *inte* att förbruka sin förmögenhet för att täcka löpande behov, och *inte* att finansiera driftskostnader med lån.

Det omtalade så kallade balanskravet innebär ”att klara nollan” och det ska ses som en miniminivå för vad kommunen ska prestera. Noll är dock för lite av flera anledningar. Det gäller att ha beredskap för det oväntade, eftersom det alltid tendera att inträffa. Ett nollresultat innebär dessutom att det saknas utrymme för att exempelvis bygga en ny skola när en gamla är utsliten, eftersom det är betydligt mycket dyrare nu än för 50 år sedan med nya investeringar som att bygga en skola eller en ny fridrottshall.

Men god ekonomisk hushållning är inte bara det ekonomiska resultatet. Genom att sätta mål och riktlinjer för de olika verksamheterna och sedan följa upp dem, synliggörs vad som faktiskt görs och vad kommunens invånare får för pengarna.

Disponering av resultatutjämningsreserven.

Enligt kommunallagen får medel från resultatutjämningsreserven (RUR) användas för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel. Kommunen får lov att använda RUR enligt fastställda bestämmelser om detta behövs.

- Disponering av RUR får göras de år som Sveriges kommuner och regioners (SKR) prognos för det årliga underliggande skatteunderlaget för riket, jämfört med den genomsnittliga utvecklingen de senaste tio åren, är negativ.

- En annan förutsättning är att medlen från RUR ska täcka negativa resultat, d.v.s. så mycket som krävs för att balanskravsresultatet ska komma upp till noll.

Möjligheterna till disponering av RUR framkommer i en balanskravutredning som ska göras varje enskilt år i både budget och bokslut.

Ekonomiska omvärldsfaktorer och konjunkturutveckling

(Enligt SKR:s cirkulär 22:37)

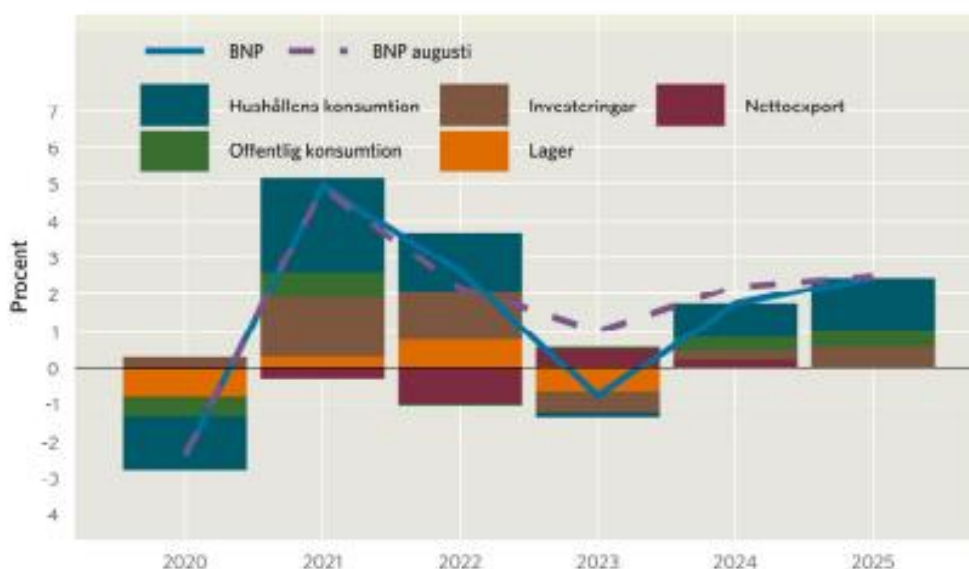
Rekordsnabb ränteuppgång, frostig konjunktur väntar Utfallen för svensk inflation har nyligen varit överraskande höga. Den oväntat höga inflationen har definitivt lyft inflationsutsikterna på kort sikt, men i hög grad även för de kommande 12 månaderna.

Samtidigt har en mycket brant ränteuppgång syns de senaste månaderna, huvudsakligen drivet av centralbankernas höjda styrräntor. Pris- och ränteuppgångarna blir därmed större än vad vi räknat med i tidigare prognoser. Frågan är inte längre ”om” Sverige går mot en lågkonjunktur utan ”hur snart” vi når dit, samt hur djup den blir. SKR:s prognos är att svensk BNP faller nästa år. Detta medför att den postpandemiska återhämtningen för arbetsmarknaden bryts.

Antalet sysselsatta kommer att minska och arbetslösheten beräknas ligga på knappt 8,5 procent 2023–2024. I vår framskrivning räknar vi med att BNP- och timtillväxten repar sig under 2024, men att konjunkturen stärks mer påtagligt först 2025. Mycket svag konjunkturutveckling antas medföra sjunkande räntor redan nästa år. Trots detta kommer ränteläget då att vara betydligt högre än de senaste åren. Den långa eran av oerhört låga räntor är över. På samma sätt kommer konsumentpriserna totalt sett – efter rekordsnabba ökning 2021–2023 – heller inte falla tillbaka. Trots att vi räknar med att inflationen sjunker snabbt under nästa år lär högre priser på många varor och tjänster bli bestående. En hög nominellt tillväxt för det kommunala skatteunderlaget 2022–2025 urholkas av stora prisuppgångar, varför ökningen reallt sett blir svag under perioden. Nästa år sjunker skatteunderlaget kraftigt i reala termer.

Nedanstående bild visar BNP utvecklingen i Sverige. Notera att nedgången i BNP visar att vi går in i en lågkonjunktur.

Procent

BNP-utvecklingen är nedreviderad för 2023–2024 jämfört med augustiprognosen, framförallt drivet av det negativa bidraget från totala investeringar.

Källa: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar

Kommunernas utveckling

Skatteunderlagsprognos (Enligt SKR:s cirkulär 22:37)

SKR presenterade en skatteprognos per oktober, den kommer att ligga till grund för 2023 års budget. Skatteunderlaget växer snabbt i nominella termer under perioden 2022–2025. Vilket förklaras ökade priser i och inflationen men också av sysselsättningen i timmar.

I reala termer växer skatteunderlaget med 0,9 procent per år 2022–2025, vilket kan jämföras med de senaste tio årens genomsnitt på 1,8 procent. Den höga prisuppgången i kommunsektorn beror dels på högre priser, dels på ökade pensionskostnader. Pensionskostnadernas ökning har två förklaringar. Det nya avtalet AKAP-KR är något dyrare än tidigare avtal, men till största del beror ökningen på en ny värdering av sektorns pensionsskuld. Skulden är värdesäkrad med prisbasbeloppet. Prisbasbeloppet ökar med inflationen, därmed en skulduppräknig.

Det skatteunderlag som ligger till grund beräknas inte räcka till att finansiera en växande kommunal verksamhetsvolym i linje med den senaste tioårsperioden. Samtidigt är den demografiska utmaningen framöver större än tidigare, det vill säga de i arbetsför ålder ska försörja allt fler.

Nedanstående bild visar procentuella förändringen i skatteunderlaget. Notera den reala nedgången i skatteunderlaget 2023 med -2,7%.

Procentuell förändring

	2021	2022	2023	2024	2025
Nominellt skatteunderlag	5,3	5,2	4,0	4,5	4,1
Prisökning	2,9	3,6	6,0	3,9	-0,2
Realt skatteunderlag	2,6	2,0	-2,7	0,6	4,4

Skatteunderlaget ökar som snabbast 2021 och 2022. Därefter bromsar ökningen in, speciellt 2023. Priserna för kommunsektorn ökar kraftigt, främst 2023. Det får effekten att det reala skatteunderlaget faller med 2,7 procent 2023. Därefter ökar det igen. Men realt är ökningen framöver under det historiska genomsnittet.

Källa: Pensionsmyndigheten och Sveriges Kommuner och Regioner.

Inflation- prisökningar

Inflationen i augusti och september landade cirka 1,5 procentenheter högre (för såväl KPIF som KPI) än i vår föregående prognos. Överraskande höga priser syntes för flera SUB Index men högre elpriser (än förväntat) var den absoluta huvudförklaringen. Med utgångspunkt i en högre prisnivå som startpunkt för prognosen blir KPI-inflationen ofrånkomligen högre på kort sikt. Också prognosen för 2023 trycks upp av denna ”baseffekt”.

En annan betydelsefull prognosrevidering är att höstens ränteuppgång antas gå betydligt snabbare. Dels har Riksbanken redan höjt styrräntan mer än vad vi tidigare antog (1,00 i stället för 0,75 procentenheter), dels förväntar vi nu att Riksbanken i november kommer att höja styrräntan med ytterligare 0,75 procentenheter. Vid årets slut beräknas styrräntan ligga på 2,50 procent, vilket är hela 1,00 procentenhet högre än i föregående prognos.

Utveckling medför att KPIF inflationen faller tillbaka, till under 2 procent (2024–2025). Tydliga bidrag till att sänka inflationen under 2023 följer även av att några priser, som energipriserna, antas sjunka. Likaså beräknas negativa bidrag till KPI följa av sjunkande boräntor under 2023–2024. Osäkerheten är uppenbarligen betydande för prisutvecklingen framöver. Diagrammet nedan visar svensk inflation, KPI, procentuell utveckling, vid olika prognostillfällen.

SKR:s inflationsprognos har kontinuerligt reviderats upp sedan februari. Den nya räntebanan driver upp inflationen på kort sikt och ned 2024–2025 jämfört med augustiprognosen.

Källa: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar

Ekonomiska förutsättningar för budgetåret 2023 och planperioden 2024–2025

Finansiell Analys

Mariestads kommun har haft goda resultat under tidigare år. Resultatet för 2021 uppgick till + 96,6 mkr, vilket motsvarar 6 % av skatter och bidrag. Den första tertialrapporten (T1) för 2022 prognostiserar ett resultat på 96,8 mkr och tertialrapport två (T2) prognostiserar ett resultat på 119,7 mkr.

Resultatet 2021 och prognosen för år 2022 har en stor påverkan av pandemins konsekvenser och kriget i Ukraina samt pågående inflationsstegringar. Detta medför att det är och kommer att vara svårt att jämföra dessa år med kommande år. Kommunens resultat 2021 förklaras främst av en stark återhämtning i konjunkturen efter pandemin och extra statsbidrag. Prognosen för 2022 förklaras av ökade skatteintäkter i och med en stark återhämtning i konjunkturen efter pandemin, vilket visas i slutavräkningarna för 2021 och 2022.

I och med goda resultat de tre senaste åren har soliditeten inklusive hela pensionsskulden ökat från -1 % till 6 % (exklusive koncernbank).

I en jämförelse med Västra Götaland och Hallands kommuner i den finansiella profilen, vilket visas i nedanstående spindeldiagram, visar både starka och svaga sidor av kommunens ekonomiska ställning.

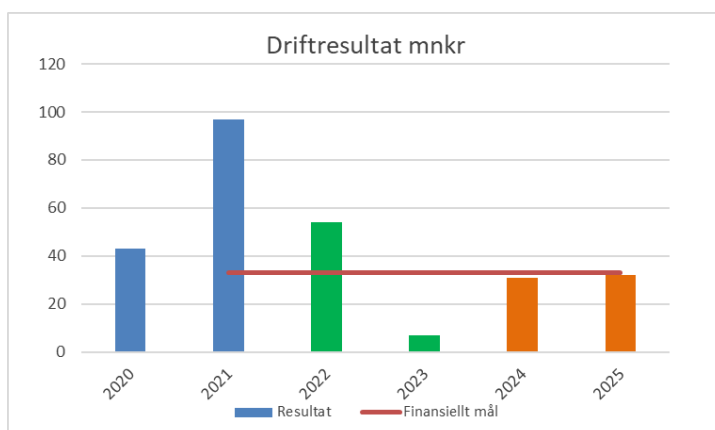
Ovanstående spindeldiagram visar den finansiella profilen utifrån fyra perspektiv, Kontroll, risk och kort- och lång beredskap. Perspektivens poäng utgörs av genomsnittspoäng av de fyra nyckeltalen som är placerade närmast perspektivet i den finansiella profilen. Det som bör beaktas är kommunen införde koncernbank 2021 vilket visas i den högre kassalikviditeten samt att 2021 års budgetföljsamhet på nämndnivå är exklusive finansförvaltningens överskott.

Den finansiella analysen för Mariestads kommuns visar på ett ansträngt stabilt finansiellt läge med ett tillfredställande underliggande löpande resultat. Resultatnivån exklusive jämförelsestörande engångsposter bör de närmaste åren uppgå till minst 2–3% i förhållande till verksamhetens kostnader för att möta förväntade framtida utmaningar. Trots de två senaste åren goda resultatnivåer är det nämligen av största vikt att Mariestad fortsätter med att arbeta med att skapa och bibehålla ett stabilt finansiellt utrymme, eftersom de närmaste åren fortfarande förväntas bli tuffa på grund av att kommunerna står inför utmaningar som fortsatt ökade investeringar, arbetskraftsbrist och ökade verksamhetsbehov är hänförliga till befolkningsförändringar.

Resultat

Kommunens driftsresultat

Det första finansiella målet, årets resultat ska vara minst två procent över mandatperioden, är satt för att styra kommunens investeringsnivå för samma period. Det här innebär att årsresultaten kan komma att variera mellan åren. Resultatet för 2023 är budgeterat till + 7 mnkr och resultatet för 2021 blev + 96 mnkr vilket innebär att resultaten de övriga åren kan vara lägre än 2 % (ca 33 mnkr) (det finansiella målet), genomsnittet för mandatperioden 2023-2026 måste dock uppgå till 2 % av skatter och generella statsbidrag.

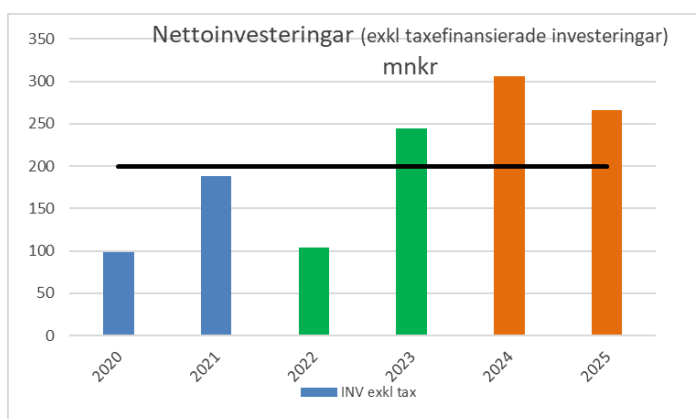
Utmaningen för planeringsperioden 2023–2026, men även åren därefter, blir att anpassa verksamheten så att de finansiella målen uppnås.

I underlaget för budget 2023 och plan 2024–2025 ingår en oförändrad skattesats.

Investeringsnivån

Nedanstående diagram visar en genomsnittlig investeringsnivå på 200 mnkr för perioden 2020–2025 (exklusive investeringar för taxefinansierad verksamhet). Det är en möjlig nivå förutsatt att resultatmålet uppnås. Investeringsnivå för perioden 2020–2025 innebär att soliditeten för perioden 2020–2025 kommer att uppgå till som genomsnitt 3,7 procent. Soliditeten kommer under planperioden att förbättras till 5 % vilket ska jämföras med 2020 års nivå som var 2 %.

Nedanstående diagram ger en bild av investeringsnivåerna fram till år 2025. De finansiella målen möjliggör en investeringsnivå på i genomsnitt 200 mnkr/år. En högre nivå kräver en anpassning av resultatnivån.

Kapacitet

Soliditet

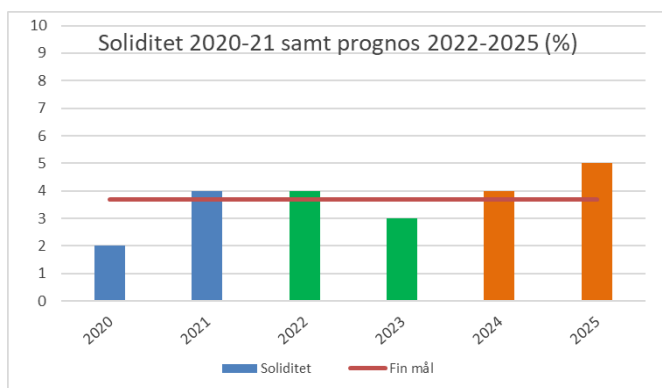
En viktig parameter för att avläsa kommunens långsiktiga kapacitet är att se på utvecklingen av soliditeten.

Soliditeten är ett mått på långsiktigt finansiellt handlingsutrymme, som visar hur stor del av tillgångarna som finansieras med eget kapital. Ju högre soliditet, desto mindre skuldsatt är kommunen.

Två faktorer påverkar soliditetens utveckling: dels det årliga resultatet, dels värdet av tillgångarna. För en oförändrad soliditet måste det egna kapitalet öka i samma takt som tillgångarnas värde.

Det andra finansiella målet – soliditeten ska öka med minst 1 % per år – uppnås för perioden 2020–2025 förutsatt att investeringsnivån under perioden inte ligger över 200 mnkr (exklusive taxefinansierade investeringar) per år i genomsnitt samt att resultatmålet 33 mnkr uppnås.

Skuldsättning

Under nuvarande förutsättningar och under förutsättning att de finansiella målen uppnås, kommer kommunens lånebehov under perioden 2022–2025 att uppgå till cirka 970 mnkr och den totala låneskulden beräknas till ca 2 033 mnkr per 2025-12-31. Lånebehovet är en följd av investeringsnivåerna kopplat till resultatnivåerna.

Risk

Känslighetsanalys av Mariestads kommuns kostnader och intäkter

Lönekostnader ökar eller minskar med 1 %	12 mkr
Hyreskostnader ökar eller minskar med 1 %	1 mkr
Pensioner ökar eller minskar med 1 %	1,6 mkr
Övriga driftkostnader ökar eller minskar med 1 %	5,5 mkr
100 invånare påverkar mer eller mindre i skatt och statsbidragsintäkter	6,6 mkr
1% sämre eller bättre utveckling av skatteunderlag i riket påverkar Mariestads kommun	15 mkr lägre eller högre intäkter
En investering om 100 mkr medför årliga kostnader med ca: 3,4 mkr utifrån befintlig marknad och fast ränta	
1 Procent i högre räntekostnader än vad som förväntas av marknaden innebär 4,2 mkr på befintlig låneportfölj	
En generell statlig satsning på primärkommunerna får Mariestad ca. 0,25 %	

Investeringsutveckling

Nedan visas en sammanställning över investeringarna utifrån mandatperioden 2020–2022 och för budget 2023 med plan 2024-2025

Investeringar	Bokslut 2020	Bokslut 2021	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Investeringar, skattefinansierad verksamhet	105,3	105,9	146,9	121,1	171,8	121,5
Investeringar, taxefinansierad verksamhet	40,4	39,8	56,3	100,7	194	158
Investeringar, exploateringsverksamhet	40,0	81,9	157,9	123,9	134,6	145
Årets nettoinvesteringar (mkr)	185,7	227,6	361,1	345,7	500,4	424,5
Årets resultat + avskrivningar (mkr)	109,6	170,3	133	87	117,5	120,7
- i förhållande till årets nettoinvesteringar (%)	59,0%	74,8%	36,8%	25,2%	23,5%	28,4%
.-i förhållande till nettoinvesteringar (mkr)	-76,1	-57,3	-228,1	-258,7	-382,9	-303,8
Investeringar VänerEnergi*	47,9	40,8	78,2	47,0	45,0	42,0
Investeringar Mariehus	32,1	92,7	136,0	194,0	129,0	96,0
Totala investeringar Koncernen	265,7	361,1	575,3	586,7	674,4	562,5

*Avser 100% av investeringarna

Årets resultat tillsammans med årets avskrivningar utgör ett mått för vilket investeringsutrymme som kommunen själv klarar att finansiera. Skillnaden mellan nettoinvesteringarna och avskrivningar samt årets resultat visar om kommunen behöver låna eller på annat sätt utöka det likvidautrymmet för att finansiera investeringarna. Tabellen visar att investeringsnivån som har varit och är planerad kommande år. Denna kräver extern finansiering för att kunna genomföra investeringarna.

Under mandatperioden 2020–2022 finns ett mål om att skattefinansierade investeringar ska vara självfinansierade. Skattefinansierade investeringar kommer att kräva extern finansiering med nuvarande finansiella mål.

Budget 2023 och plan 2024 - 2025

Planeringsförutsättningar.

1. För år 2023 sker en uppräknings av personalkostnaderna inom respektive nämnd med 2 %. Riktade insatser räknas upp med 1 % och budgeteras inom finansförvaltningen.
2. För planperioden 2024–2025 sker en uppräknings av personalkostnaderna med 3 % och budgeteras centralt inom finansförvaltningen.
3. Uppräknings av hyror och köpta tjänster med 2 %
4. Skatt och statsbidragsberäkning och demografi enligt framtagen befolkningsprognos.
5. Konjunkturbuffert om 10 miljoner kronor per år för att möta svängningar i konjunkturen.
6. Ta fram ett förslag till en ny modell för ny demografimodell till utbildning
7. Budgetunderlaget kommer att redovisas i både intäkter och kostnader.

Personalkostnader och ökade kostnader

Nedan visas prisindex för kommunalverksamhet (PKV).

Procent

	2022	2023	2024	2025	2026
Arbetskraftskostnader*	2,3	3,2	3,3	3,4	3,3
Övrig förbrukning	6,5	4,1	2,4	2,5	2,7
Prisförändring, %	3,6	3,5	3,0	3,1	3,1

*Exklusive förändringar i arbetsgivaravgifter.

Ökningen av kostnaderna för tjänstepensionerna står för mer än hälften av ökningen av arbetskraftskostnaderna 2023.

Källa: Sveriges Kommuner och Regioner.

Syftet med PKV är ge en förutsättning för kommunerna att räkna om från löpande till fasta priser för att ge samma förutsättningar som används i SKR:S kalkyler. Utifrån planeringsförutsättningarna är personalkostnaderna i budgetunderlaget beräknade till 3 % respektive år. Övriga kostnader är i uppräknande med 2 %.

För att bemöta den ökade inflationen inom övriga kostnader budgeteras en inflationsosäkerhet dvs. 2 mkr inom finansförvaltningen.

Konjunkturbufferten

Syftet med konjunkturbufferten är att inom befintligt budgetår hantera svängningarna i konjunkturen och för att skydda nämndernas budgetar för tillfälliga besparingar. Bedömningen är att Sverige är på väg in i en lågkonjunktur under 2023, därmed kommer skatteintäkterna att minska under både år 2023 och 2024. Det finns därmed en stor osäkerhet i om en konjunkturbuffert på 10 miljoner kronor räcker.

Ny demografimodell till utbildning

Enligt beslutad verksamhet och ekonomistyrningspolicy erhåller respektive nämnd en nettoram från kommunfullmäktige, samt att nämndernas nettoram ska omfatta demografiska förändringar. Därmed erhåller utbildningsnämnden en ram utifrån demografiska förändringar som är beräknad utifrån en framtagna befolkningsprognos.

Den nya modellen innebär att avstämning mellan framtagna befolkningsprognos och verkligt utfall görs två gånger per år. Vilket sker den 15 april och 15 oktober. Avräkning och avstämning sker till kommunstyrelsen per delår (T2) och helår (T3). Det är av vikt att nämnden tar ett beslut om tillämpningen för att erhålla en tydlig rutinbeskrivning inom förvaltningen. Inom finansförvaltningen finns ett belopp om 3 mkr för att hantera vid avstämning.

Nuvarande demografimodell till utbildning och till äldreomsorgen

Demografimodellen beslutades i samband med budgetbeslutet 2022 och har tillämpats efter det.

Demografiska fördelningen är ifrån kommunfullmäktige till nämnd och utgår från SCB:s befolkningsprognos över budget och planperioden. Demografiska resurser omfattar ersättning för ökade driftkostnader i och med ett ökat volymantal. De verksamheter som omfattas och som påverkas direkt av demografiska förändringar är socialnämnden och utbildningsnämnden. Demografiska medlen ska fördelas utifrån den prognostiserade befolkningsförändringen mellan åren. Förändringen ska ersättas utifrån följande åldersgrupper; 1-5 år, 6-12 år, 6 år, 7-15 år, 16-18 år, 65-79 år, 80-89 år och 90år-.

Ersättningsnivån för varje förändrad individ i de tidigare nämnda åldersgrupperna ska baseras på Mariestads kommuns prislappar enligt kostnadsutjämningsystemet justeras utifrån den demografiska förändringen och effektiviteten i verksamheten.

Detta innebär att de tilldelade demografiresurserna ska räcka utifrån utökade kostnader i och med demografiska orsaker, sedan beslutar nämnden hur fördelningen ska tillämpas utifrån deras resursfördelningsmodell.

Politiska satsningar för budget 2023

Nedanstående satsningar är i linje med majoritetens inledande budgettext.
I budgeten finns följande satsningar:

Verksamhetsbehov, utökning budget	Tkr
Nämndsekreterare	700
Kulturskola	1 000
Underhåll gata, utökade ytor barmark, vinterväg, park	800
Fastighetsunderhåll	5 000
Ökade hyror på hyreslägenheter LSS (sprinkler)	1 000
Från investering till drift, UN och SN, 1 + 1 mkr, fastighetsunderhåll	2 000
Uppräkning kostverksamhet, köpande nämnd	1 000
Uppräkning kostverksamhet, köpande nämnd	1 000
Förvaltningschef	700
Tre enhetschefer inom Äldreomsorgen	1 000
Akutlogi Vallby och Maria	800
Driftskostnader Bostadsförsörjning	300
Personalsbudget Migration	600
Mini Maria	450
Revisionsbudget utökas	250
Träffpunkt Sonja	1 000
Eckbacken ökad drift	450
Utökning Ks medel till förfogande	1 900
Summa	19 950

Förväntade ökade intäkter	Tkr
Intäkter till följd av etablering	2 500
Värdeöverföring från bolag	1 500
Utökad utdelning VänerEnergi	2 000
Ökade taxeintäkter	4 000
Summa	10 000

BUDGET 2023 -2025				
Nämnd (tkr)		Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Kommunstyrelsen	Intäkter	-51 187	-51 187	-51 187
	Kostnader	201 183	201 923	226 163
	Netto*	149 996	150 736	174 976
Teknisk nämnd	Intäkter	-123 033	-123 033	-123 033
	Kostnader	327 406	327 197	327 197
	Netto*	204 373	204 164	204 164
Utbildningsnämnd	Intäkter	-418 810	-418 810	-418 810
	Kostnader	980 095	979 095	979 095
	Netto*	561 285	560 285	560 285
Socialnämnd	Intäkter	-26 370	-26 370	-26 370
	Kostnader	165 157	165 157	165 157
	Netto*	138 787	138 787	138 787
Äldreomsorgsnämnd	Intäkter	-205 681	-75 800	-75 800
	Kostnader	714 447	584 566	584 566
	Netto*	508 766	508 766	508 766
Miljö- och byggnadsnämnd	Intäkter	-13 950	-13 950	-13 950
	Kostnader	21 735	21 734	21 734
	Netto*	7 785	7 784	7 784
Överförmyndarnämnden	Intäkter	-20	-20	-20
	Kostnader	2 222	2 222	2 222
	Netto*	2 202	2 202	2 202
RÖS	Intäkter	0	0	0
	Kostnader	30 700	31 600	32 520
	Netto*	30 700	31 600	32 520
Revision	Intäkter	0	0	0
	Kostnader	1 150	1 150	1 150
	Netto*	1 150	1 150	1 150
Finansverksamhet	Intäkter	-485 566	-480 066	-476 271
	Kostnader	523 214	545 872	574 534
	Netto*	37 647	65 806	98 263
Totalt verksamhetens kostnader	Intäkter	-1 324 618	-1 189 237	-1 185 442
	Kostnader	2 967 310	2 860 517	2 914 339
	Netto*	1 642 691	1 671 280	1 728 897
Skatteintäkter enl. riksprognos SKR		1 239 326	1 297 271	1 349 148
Generella statsbidrag inkl. BP2023		426 024	427 607	435 543
Finansiella intäkter		34 600	39 200	41 200
Finansiella kostnader		-50 200	-58 300	-61 300
Årets resultat inkl. exploateringsintäkter		7 059	34 498	35 694
* I posterna ingår interna och externa intäkter och kostnader				

Resultaten för perioden 2023-2025 är positiva och är därmed i linje med God kommunal hushållning. Det ekonomiska läget är svårplanerat beroende på hög inflation mm vilket innebär att resultatet för dessa år kan komma att påverkas negativt.

I enlighet med antagna regler för resultatdisponering ska en balanskravsutredning göras varje år i samband med budget och årsbokslut. Balanskravsutredningen för denna budget visar inget behov av resultatdisponering av RUR men om det visar sig i kommande årsbokslut och kommande års budgethantering är en sådan disponering möjlig.

Enligt kommunallagen får medel från resultatutjämningsreserven (RUR) användas för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel och kommunen får lov att använda RUR enligt fastställda bestämmelser om detta behövs.

Inriktningen under budget 2023 är att RUR maximalt får utnyttjas med 20 mnkr för att utjämna negativa konjunktursvängningar, förutsatt antagna regler för utnyttjandet. Syftet är att RUR:en ska nyttjas för att hantera en omställning av verksamheterna för att uppnå ekonomi i balans inför budgetåret 2024.

BUDGETHÄRLEDNING

Nämnd (tkr)	Budget 2022	Personalkostnads- index 2% inkl. PO	Förändring PO pålägg	Inflations- index 2%	Hyres- index 2%	Demo- grafi	Verksam- hets för- ändringar	Åter- läggning satsn- ingar	Politiska satsningar	Budget 2023
Kommunstyrelsen	142 845	2 393	3 084	870			-1 317	-1 479	3 600	149 996
Teknisk nämnd	184 623	1 530	1 940	1 510	1 745		9 224	-5 000	8 800	204 373
Utbildningsnämnd	535 536	10 464	16 341	3 490		2 428	26	-8 000	1 000	561 285
Socialnämnd	606 891	2 065	3 309	1 440	35	0	-464 553	-13 000	2 600	138 787
Äldre och omsorgsnämnd		11 368	17 221	1 290	0	9 199	465 988		3 700	508 766
Miljö- och byggnadsnämnd	6 560	578	414	30			204		0	7 785
RÖS	29 450						1 250			30 700
Revision	900								250	1 150
Överförmyndarnämnden	2 025	159	15	2					0	2 202
Verksamhetens kostnader	-1 508 830	-28 557	-42 324	-8 632	-1 781	-11 627	-10 822	27 479	-19 950	-1 605 043

Spec. budget 2023-2025		2023	2024	2025
Kommunstyrelsen		Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
	Ram föregående år	142 845	149 996	150 736
	Föregående års ks reglering	-6679	-6300	-6300
	Personalkostnadsindex	2393		
	Inflationsindex	870		
	Förändring PO pålägg	3084		
	Politiska satsningar	2500	0	25 000
	Verksamhetsövergångar*	-1317	740	-760
	KS Centralt avsatta medel	6300	6 300	6 300
	Årets ram	149 996	150 736	174 976
Teknisk nämnd		Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
	Ram föregående år	184 623	204 373	204 164
	Personalkostnadsindex	1 530		
	Inflationsindex	1 510		
	Hysesersättning	1 745		
	Förändring PO-pålägg	1 940		0
	Politiska satsningar	3800	0	0
	Verksamhetsövergångar*	9224	-209	0
	Årets ram	204 373	204 164	204 164
Utbildningsnämnd		Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
	Ram föregående år	535 536	561 285	560 285
	Personalkostnadsindex	10 464		
	Inflationsindex	3 490		
	Demografiberäkning	2 428		
	Förändring PO-pålägg	16 341		
	Politiska satsningar	-7 000	-1 000	0
	Verksamhetsövergångar*	26	0	0
	Årets ram	561 285	560 285	560 285

*Specifikation finns hos ekonomikontoret

Spec. budget 2023-2025				
		Budget	Plan	Plan
Socialnämnd		2023	2024	2025
	Ram föregående år	606 891	138 787	138 787
Personalkostnadsindex		2 065		
Inflationsindex		1 440		
Hyresersättning		35		
Förändring PO-pålägg		3 309		
Politiska satsningar		-10 400	0	0
Verksamhetsövergångar*		-464 553	0	0
	Årets ram	138 787	138 787	138 787
Äldre och omsorgsnämnd		Budget	Plan	Plan
		2023	2024	2025
	Ram föregående år	0	508 766	508 766
Personalkostnadsindex		11 368		
Inflationsindex		1 290		
Demografiberäkning		9 199		
Hyresersättning		0		
Förändring PO-pålägg		17 221		
Politiska satsningar		3 700	0	0
Verksamhetsövergångar*		465 988	0	0
	Årets ram	508 766	508 766	508 766
Miljö- och byggnadsnämnd		Budget	Plan	Plan
		2023	2024	2025
	Ram föregående år	6 560	7 785	7 785
Personalkostnadsindex		578		
Inflationsindex		30		
Förändring PO-pålägg		414		
Politiska satsningar		0	0	0
Verksamhetsövergångar*		204	0	0
	Årets ram	7 785	7 785	7 785
		Budget	Plan	Plan
		2023	2024	2025
RÖS		30 700	31 600	32 520
Revision		1150	1150	1150
Överförmyndarnämnden		2 201	2 201	2 201
Summa förvaltningar		1 605 043	1 605 474	1 630 634
Överförmyndarnämnden		2023	2024	2025
IB		2 025	2 202	2 202
Inflationsindex		2		
Löneindex		159		
PO förändring till 44,53 2023		15		
		2 202	2 202	2 202

*Specifikation finns hos ekonomikontoret

Spec. budget 2023-2025	2023	2024	2025
Finansverksamhet	37 648	65 806	98 263
Demografiindex	0	8 720	19 633
Demografi utbildning	3 000	3 000	3 000
Särskilda satsningar löner	10 821	51 130	88 130
Försäljningsintäkter, tomtförsäljning	-35 000	-22 000	-5 000
Tillkommande kapitalkostnader	8 500	13 500	18 700
Internränta	-20 242	-20 242	-20 242
PO-pålägg från verksamheten	-422 324	-433 824	-447 029
Arbetsgivaravgifter	296 000	305 000	314 260
Konjunkturbuffert	10 000	10 000	10 000
Inflationsosäkerhet	2 070	10 000	
Organisation för kommande tillväxt	9 500	9 500	9 500
Försäljning av tjänst till nytt bolag	-2 500		
Värdeöverföring från bolag	-1 500		
Ökade taxeintäkter	-4 000	-4 000	-4 000
Reformsarbete		-35 946	-45 176
Pensionskostnader	166 223	153 869	139 387
Medfinansiering infrastruktur	12 000	12 000	12 000
E20	5 100	5 100	5 100
Summa nettokostnad	1 642 691	1 671 280	1 728 897

Resultatbudget (tkr)	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Verksamhetens intäkter	520 000	525 000	530 000
Verksamhetens kostnader exkl avskrivningar	-2 082 691	-2 113 280	-2 173 897
Avskrivningar	-80 000	-83 000	-85 000
Verksamhetens nettokostnader	-1 642 691	-1 671 280	-1 728 897
Resultatbudget (tkr) forts.			
Skatteintäkter	1 239 326	1 297 271	1 349 148
Generella statsbidrag	426 024	427 607	435 543
Finansiella intäkter	34 600	39 200	41 200
Finansiella kostnader	-50 200	-58 300	-61 300
Årets resultat	7 059	34 498	35 694

Budget för kassaflöde (tkr)	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Den Löpande Verksamheten			
Årets resultat	7 059	34 498	35 694
Ombudgeteringar under året			
Justering för av- och nedskrivningar	80 000	83 000	85 000
Justering för gjorda avsättningar			
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital	87 059	117 498	120 694
Ökning/minskning kortfristiga fordringar	0	0	
Ökning/minskning förråd och varulager	0	10 000	0
Ökning/minskning kortfristiga skulder	2 000	2 000	2 000
Medel från den löpande verksamh.	89 059	129 498	122 694
Investeringsverksamheten			
Bruttoinvestering i materiella anläggningstillgångar skattefinansierat	-245 020	-306 420	-266 500
Bruttoinvestering i materiella anläggningstillgångar taxefinansierat	-100 700	-194 000	-158 000
Erhållna investeringsbidrag, övriga investeringsinkomster			
Försäljning av materiella anläggningstillgångar			
Medel från investeringsverksamheten	-345 720	-500 420	-424 500
Finansieringsverksamheten			
Nyupptagna lån	200 000	350 000	300 000
Amortering/ lösen av långfristiga skulder	0	0	0
Övrig förändring av långfristiga skulder			
Förändring av långfristiga fordringar, minskning (+)			
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	200 000	350 000	300 000
Utbetalning av bidrag till statlig infrastruktur	-15 500	-16 300	-9 800
Årets Kassaflöde	-56 661	-20 922	-1 806
Likvida medel vid årets början	50 000	-6 661	-27 583
Likvida medel vid årets slut	-6 661	-27 583	-29 389

Balansbudget (tkr)	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Fastigheter och anläggningar	1 947 895	2 171 315	2 352 815
Finansiella anläggningstillgångar	1 187 200	1 237 200	1 237 200
Bidrag till statlig infrastruktur	317 300	300 200	283 100
Summa anläggningstillgångar	3 452 395	3 708 715	3 873 115
Omsättningstillgångar			
Förråd och exploatering	60 000	50 000	50 000
Kortfristiga fordringar	89 800	89 800	89 800
Likvida medel	-6 661	-27 583	-29 389
Summa omsättningstillgångar	143 139	112 217	110 411
SUMMA TILLGÅNGAR	3 595 534	3 820 932	3 983 526
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER			
Eget kapital			
Årets resultat	7 059	34 498	35 694
Ombudgeteringar			
Övrigt eget kapital	642 081	649 140	683 637
Summa eget kapital	649 140	683 637	719 331
Avsättningar			
Avsättning pensioner och löneskatt	21 200	21 200	21 201
Bidrag till statlig infrastruktur	326 100	309 800	300 000
Summa avsättningar	347 300	331 000	321 201
Skulder			
Långfristiga skulder	2 427 100	2 777 100	3 077 100
Kortfristiga skulder	171 994	29 194	-134 107
Summa skulder	2 599 094	2 806 294	2 942 993
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	3 595 534	3 820 932	3 983 526
Panter och ansvarsförbindelser			
Pensionsförpliktelser som inte upptagits bland skulderna eller avsättningarna 31 december aktuellt år.	538 968	518 765	500 275
Borgensåtaganden	47 000	44 100	44 100
- varav borgen till kommunägda företag	0	0	0

Investeringsplan 2023-2025	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Kommunstyrelsen			
Kommunstyrelsens investeringspott	5 000	5 000	5 000
Investeringar kommunstyrelsens verksamheter	3 550	800	500
Kommuninvest insatskapital	2 420	2 420	
Reinvesteringar enligt 5 årig underhållsplan	20 000	20 000	10 000
Parkerings-/Ställplatser, igångsättningsbeslut krävs	6 000	5 000	0
Lekeviområdet konstgräs friidrott		5 000	12 000
Ombyggnad/tillbyggnad/nybyggnad förskolor/skolor		54 000	25 000
Summa Kommunstyrelsen	36 970	92 220	52 500
Exploateringsverksamhet			
Exploatering Bostäder, Industri, Handel	15 900	26 500	18 500
Exploateringsmark och industri och handel	100 000	100 000	100 000
Ersättningsväg E20	8 000	8 100	26 500
Summa exploateringsverksamhet	123 900	134 600	145 000
Utbildningsnämnden			
Utbildningsnämndens investeringspott	2 000	2 000	2 000
Summa Utbildningsnämnden	2 000	2 000	2 000
Socialnämnden			
Socialnämndens investeringspott	2 000	1 000	1 000
Summa Socialnämnden	2 000	1 000	1 000
Äldre och omsorgsnämnden			
Äldre och omsorgsnämndens investeringspott	2 000	4 000	2 000
Journalssystem		2 000	
Summa Äldre och omsorgsnämnden	2 000	6 000	2 000
Tekniska nämnden skattefinansierad			
Tekniska nämndens investeringspott	1 500	1 500	1 500
Fastigheter			
Reinvesteringar, eget ägda lokaler	25 300	25 300	25 300
Reinvesteringar, inhyrda lokaler	1 300	1 300	1 300
Skolgård och utemiljö	4 000		
Lekeviområdet	12 000	5 600	
Ombyggnad/tillbyggnad/Renovering Kvarnstenen	950	15 000	14 000
Gator/Allmän plats			
Reinvesteringar Gator, GC-vägar, Lekparker, Parker, Hamn	27 600	16 400	16 400
Trafiksäkerhet/Tillgänglighet/Hamn/GC/Allmän plats	5 500	5 500	5 500
Summa Tekniska nämnden skatte fin.	78 150	70 600	64 000
Tekniska nämnden taxefinansierad verksamhet			
Reinvesteringar VA			
- Förnyelse ledningsnät	18 000	20 000	15 000
- Renovering/modernisering pumpstationer/VA-verk	3 000	3 000	6 000
Utvecklingsinvesteringar VA			
- Lindholmens vattenverk	10 000	25 000	25 000
- Nyanslutningar	3 000	5 000	5 000
- VA-exploatering	6 700	7 000	7 000
- Överföringsledning Mariestad-Lugnås		14 000	20 000
- Vattenreservoar Mariestad			10 000
- Mariestads avloppsreningsverk	60 000	120 000	70 000
Summa Tekniska nämnden taxefin.	100 700	194 000	158 000
Summa Investeringsbudget skattefinansierad verksamhet	121 120	171 820	121 500
Summa Investeringsbudget taxefinansierad verksamhet	100 700	194 000	158 000
Summa exploateringsbudget	123 900	134 600	145 000
Summa Investeringsbudget totalt Kommunen	345 720	500 420	424 500